

Kriget i Ukraina skapar samling kring för europeiska värderingar

Göteborgs-Posten den 2 april 2022

Den 24 februari invaderade Ryssland sitt grannland Ukraina. Kriget innebär stor nöd och förstörelse för det ukrainska folket, och det har påverkat stora delar av Europas invånare. Det finns en stark solidaritet med Ukraina, men också en vilja att stå upp för de värden som de västerländska samhällena bygger på – demokrati, självbestämmande, marknadsekonomi, rättsstat, personlig frihet och tolerans. Det har funnits många belackare under senare decennier – inte minst just i Ryssland – som har förlöjligt ”väst” som svagt, passiviserat och dekadent.

Nu håller det på att ändras – men det förvånar inte oss. Ny forskning visar nämligen att människor i Västeuropa påverkas av auktoritära politiska händelser i andra länder – i liberal riktning.

I den nya studien ”Ideological Spillovers Across the Atlantic? Evidence from Trump’s Presidential Election” framkommer att västeuropéer reagerade på Donald Trumps överraskande vinst i det amerikanska presidentvalet 2016 med att bli mer positiva till invandring och globalisering. Det gäller särskilt kvinnor, personer under 50 och personer som är aktiva på Facebook. Detta resultat grundar sig på intervjuundersökningar som genomfördes dagarna före och efter den 8 november 2016, då Trump vann valet. Skillnaderna i svar kan tolkas som en effekt av Trumps vinst eftersom det rör sig om ett snävt tidsfönster runt valet, vilket utesluter andra förklaringsfaktorer.

Denna gång ser vi en betydligt mer auktoritär och aggressiv ledare: Vladimir Putin. Inte minst har dennes övergrepp mot Ukraina kommit att engagera många yngre européer. Dessa verkar inte ha varit särskilt engagerade tidigare för den västerländska samhällsmodellen, men nu ses ett nyvaknat värnande av det liberala sättet att leva.

Det finns kraft och hopp i denna motreaktion. Europas invånare är inte svaga och passiviserade. Här finns en övertygelse och ett engagemang som vi inte har skådat på länge. Europa och EU har nu ett gyllene tillfälle att konsolidera det uppväckta engagemanget för det europeiska projektets underliggande liberala värden. För att effekten ska bli bestående krävs dock en fortsatt lyhördhet för hur viktiga grundvärden kan värnas i praktisk handling.

Detta pekar på en viktig roll för Sverige när vi tar över ordförandeskapet i EU nästa år. Regeringen bör därför redan nu börja formulera strategier för att utveckla det europeiska projektet mot bakgrund av européernas engagemang. Utöver stöd till Ukraina under det pågående kriget fokuserar vi på två områden.

Först krävs en snabbare omställning till alternativa energikällor för att så fort som möjligt fasa ut användningen av rysk olja och naturgas. Mer allmänt behöver EU göra sig mindre sårbart för ryska påtryckningar.

Sedan måste planeringen för återuppbyggnaden av Ukraina påbörjas. Dels behöver EU hjälpa till med att bygga upp broar, hus och skolor. Men kanske ännu viktigare för den långsiktiga utvecklingen är robusta liberala institutioner. Det handlar om en professionell byråkrati och en säker rättsstat. Det är faktorer som forskningen funnit viktiga för ekonomisk utveckling och som är kännetecknande för vårt land, vilket gör att vi kan bidra.

Med ett genomtänkt ledarskap i EU tror vi förutsättningarna att lyckas är goda. De kulturella spänningar som på senare år har utmanat det europeiska samarbetet, särskilt från Ungern och Polen, är troligen förminskade. Polackerna har varit heroiska i sitt stöd till Ukraina och i sitt förkastande av den ryska politiska modellen.

Kriget är avskyvärt och tragiskt, men det sätt på vilket vi i Europa har vaknat till liv i viljan att försvara vår samhällsmodell är extraordinärt och ger oss skäl att tro på en bättre framtid. Som forskningen visar reagerar européer på detta sätt när auktoritära ledare torgför budskap om slutenhet och aggressivitet. Det ger oss energi till att främja fred och frihet, energi som vi behöver för att förbättra Europa, och som kan ge regeringen fokus inför ordförandeskapet.

Niclas Berggren

Martin Ljunge